

Arbeids manden

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund Nr. 10/2007 • 109. årg

«Danser med ulver»

side 6-7

Arbeid til alle

Det eneste som skulle til var en arbeidsgiver som så Jans potensial og hadde vilje til å tilrettelegge arbeidet for ham.

Halvannen times fergetur fra Stavanger ligger Jelsa. Et lite sted med en stor arbeidsplass. Her jobber om lag 90 mennesker. En av dem er mer glad i jobben sin enn mange av de andre. Jan Tveita. Han er 22 år, har cerebral parese, og ble fortalt at han aldri vil kunne leve av egen inntekt. Han be-

høvde ikke jobbe, fordi han hadde sin uføretrygd.

Det ville han ikke finne seg i. Han ville ikke gå gjennom livet på «almisser fra samfunnet». Han ønsket å arbeide på Norsk Stein AS, der han hadde vært om somrene mens han gikk på skolen.

IA-bedriften Norsk Stein ga ham sjansen. Nå er Jan Tveita fast ansatt. Han er vist tillit og gitt ansvar. Det eneste som skulle til var en arbeidsgiver som så Jans potensial og hadde vilje til å tilrettelegge arbeidet for ham.

Tall fra Statistisk sentralbyrå forteller at 45 prosent av funksjonshemmede i yrkesaktiv alder er i arbeid. Mange av dem er ikke fast ansatt, men har kortere kontrakter eller praksisplasser.

Funksjonshemmede er interessert i å tjene sine egne penger på lik linje med funksjonsfriske. Da må enda flere norske bedrifter gjøre som bergverksbedriften på Jelsa og leve opp til de kravene som stilles til IA-bedrifter. De skal ikke bare arbeide for å forebygge sykefravær og hindre utstøting fra arbeidslivet. De skal også arbeide for å øke rekrutteringen til arbeidslivet. Og ikke minst bidra til å innfri LO og fagbevegelsens årelange krav om arbeid til alle.

Arbeid til alle dreier seg om å tilrettelegge arbeidsplasser, tilpasse oppgaver skape et trygt og inkluderende arbeidsmiljø. Ordninger som gir arbeid for mennesker med ulik yteevne.

Det går an. Se til Jelsa.

Det er et eksempel til etterfølgelse.

BA

Innhold

03 Ufør – i arbeid

06 Alfahann og arbeidsmand

10 Gruppeforsikringen

14 Ung

16 Gruve av salt

18 Kalk på Toten

22 Studietur til USA

26 Kreftsjekken

ULVEPASSER: André Soma er dyrepasser og har ansvaret for ulvene på Langedrag.
(Foto: Britt Andreassen)

Medlemsblad for Norsk Arbeidsmandsforbund

Postadresse:

Pb. 231 Sentrum, 0103 Oslo

Layout:

Stine Iversen, LO Media

Produksjon:

Stiftelsen Fri Fagbevegelse
– LO Media
Møllergt. 39, 0179 Oslo

Annonsepriser:

4-farger:
Helside kr 10.600
Halvside kr 7.600
Kvartside kr 5.300

Svart/hvitt:
Helside kr 9.200
Halvside kr 6.600
Kvartside kr 4.200

Arbeidsmanden redigeres etter Vær Varsom-plakatens regler for god presse-skikk. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale oppfordres til å ta kontakt med redaksjonen. Pressens Faglige Utvalg (PFU), et klageorgan oppnevnt av Norsk Presseforbund, behandler klager mot pressen. Adressen er PFU, Rådhusgt. 17, Postboks 46 Sentrum, 0101 Oslo.

Arbeidsmanden utkommer 10 ganger i året, Utgitt siden 1898.

Ansvarlig redaktør:

Britt Andreassen
Epost: britt@lo-media.no
arb-mand@lo-media.no
Tlf: 23 06 33 67

Redaksjonen avsluttet 3.12.2007

LYKKEN ER: Arbeid er bedre enn trygd, fastholder Jan Tveita, som gikk fra uføretrygd til fulltids arbeid på Norsk Stein AS, Jelsa. (Foto: Hanna Maria van Zijp Nilsen, Suldalsposten)

Vannmannen på Norsk Stein

STØVFRITT: Jan Tveitas oppgave er å holde produksjonsanlegget på Jelsa støvfritt.

Før kunne Jan Tveita (22) hente 12 500 kroner i måneden uten å gjøre en dritt. Nå får han omtrent det dobbelte inn på konto for full jobb. Fra 100 prosent trygd – til 100 prosent arbeid!

Jan ville ikke gå gjennom livet på almisser fra samfunnet, selv om han har cerebral parese og vet at han aldri blir frisk. Han nektet å gå på trygd, for han visste at arbeidskrafta hans kunne brukes til noe. For i sommer etter sommer, og i helg etter helg, hadde han dratt over fjorden til Jelsa og arbeidet på Norsk Stein AS. Det var der og ikke noe annet sted han ville jobbe. Han, som mange andre ungdommer i Suldal kommune.

Helst ville han kjøre hjullaster, og dem er det mange av i bergverksbedriften. Fra 15-20 tonn og oppover til 60 og 100 tonn.

Dagarbeid

– For å bli god til å kjøre hjullaster kreves mye trening. Noen blir det aldri, konstaterer personalsjef Fritz Holm. – Og det var ikke sikkert det var det rette for Jan. Vi sa det var for tidlig for ham, men at han kunne

komme til å klare det med tida, det vil tiden vise. Jan likte ikke å høre det, men det var det rette å si.

I en stund brukte Jan en liten hjullaster på 20 tonn og det fungerte godt. Problemet var å få ham til å gå hjem klokka 15.30. For mens alle de andre produksjonsarbeiderne på Norsk Stein arbeider helkontinuerlig skift, går Jan på dagskift.

Støvdemping

Det var en oppgave i bedriften det var vanskelig å få noen til å gjøre fast. Det var å dempe støvet. Til det ble det brukt en Scania lastebil med en 15 000 liters vanntank bakpå. Ingen spesiell arbeidstaker hadde vannspyling som sin oppgave.

– Vårt omdømme overfor ansatte og for Jelsa-samfunnet betyr mye for oss. Det går ikke an å drive en bergverksbedrift uten å støve, så dette er en viktig jobb, understreker Holm. Og innrømmer samtidig at bedriften ikke var god nok på dette feltet. – Med en motivert «vannmann» på plass skal vi få til dette, sier han.

Traktor

Det var dog et problem. Jan hadde ikke

og kunne ikke ta sertifikat i klasse C, som krevdes for å kjøre lastebilen. Synet hans er ikke godt nok til å få det. Men traktor, derimot: Det kunne de skaffe og det kunne han kjøre.

Bedriften skaffet traktor og nødvendig utstyr, og bygde den om i samarbeid mellom Eik Maskin og sjåfør Jan. Blant annet måtte viktige funksjoner flyttes fra høyre til venstre side fordi Jans høyrehånd ikke er helt i orden.

Og nå: Fra 1. november 2007 ble arbeidstaker nummer 331 fast ansatt og gitt ansvaret for å holde Norsk Stein AS på Jelsa «støvfri». Ikke noen liten jobb når vi vet hva Norsk Stein produserer – alt fra 0,2 millimeter steinstøv til 120 millimeter pukk. 5 millioner tonn grandoritt årlig i helkontinuerlig drift. Om lag 700 båtlaste går fra kaia hvert eneste år.

Eksempel

Jan Tveita har fulle rettigheter som arbeidstaker og fagorganisert. Han er veldig motivert for å arbeide og kan være et eksempel til etterfølgelse for noen hver.

– Jeg kjenner min begrensning. Slik har jeg hatt det i hele livet, fastslår 22-åringen.

IA-BEDRIFT: – Å ha Jan her gir en ny dimensjon til vår bedrift, fastslår personalsjef Fritz Holm i Norsk Stein AS.

– Andre jobber for å få trygd. Jeg har jobbet for å komme meg over i arbeid..

Men han ville for all del motbevise det han alltid har hørt – at han aldri ville kunne kjøre hjullaster. Han har bevist at han kan og er nå svært tilfreds med ansvaret han har fått. Og kollegene er fornøyd. For aldri har det vært mindre støv i produksjonsområdene som etter at Jan begynte.

IA-bedrift

Norsk Stein AS har vært IA-bedrift i noen år nå, og personalsjef Fritz Holm er opptatt av å etterleve intensjonene i den avtalen. Nemlig å legge til rette for at funksjonshemmede skal få muligheten til å vise hva de er god for i arbeidslivet. Bedriften oppfordret til og med uføretrygdene som ønsket seg tilbake til arbeidslivet, til å søke på en kontorstilling tidligere i 2005. Norsk Stein har også tilrettelagt arbeidet for andre arbeidstakere, slik at de kan fortsette i arbeid til tross for helseplager og sykdom. Så Jan er ikke alene.

Ville jobbe

Men det tok litt tid å ordne opp. Ikke bare for bedriften, men også for Jan. Han var

en stund innom Sauda Bedriftsservice, som har kontakt med bedriftene rundt om i distriktet. Mange kommer seg ut i arbeid igjen etter trening der. Da Jan og legen hans ringte og ba om et møte med Norsk Stein, var personalsjef Holm åpen for det. Han kjente jo Jan fra før, og var skeptisk til hans ønske om å kjøre hjullaster. Det ville han tenke på.

Men Jan fikk sin opplæring i september i fjor, og håndterte altså en liten hjullaster en stund. Men bedriften hadde en annen utfordring til ham – ta hånd om støvdempingen. Og slik ble det.

NAV-bistand

– Vi er IA-bedrift og vi gjør noe med det, fastslår Fritz Holm. – Men vi er også heldige. Vi har hele tida hatt en personlig kontakt i NAV som har ansvaret for tilrettelegging av tilskudd og har hjulpet oss under veis. Det innebærer at Norsk Stein AS får Jans trygd, mens han får tariff lønn. I henhold til regelverket i NAV skal dette vare i fem år, men vi vet ennå ikke hva som skjer etter det. Jan blir jo ikke frisk igjen.

Dialog

– Gjennom hele prosessen for å få Jan Tveita i fast arbeid, har ledelsen i bedriften hatt møter med vernetjenesten og tillitsvalgtaparatet, forteller hovedtillitsvalgt Jan Ove Jørmeland. Det er rundt 95 ansatte på heltid i Norsk Stein AS på Jelsa. Rundt 70 er organisert i Arbeidsmandsforbundet. Det er så godt som 100 prosent av produksjonsstaben.

Jørmeland understreker hvor viktig det er at alle deler av virksomheten bidrar for at funksjonshemmede skal få innpass i arbeidslivet. Og en kar som Jan er bare en fornøyelse å ha som arbeidskamerat, understreker han, og tillegger at fagforening og ledelse spiller godt sammen på samme lag.

– Vi har et utmerket forhold til ledelsen, med åpne kanaler. Det er i grunnen liten høydeforskjell fra direktør til arbeidstakerne, og det er jeg glad for, slår han fast.

Forbilledlig

– Dette er forbilledlig av Norsk Stein, konstaterer Turid Klette, rådgiver i LOs arbeidslivsavdeling. Hun innrømmer at det ikke er ofte hun hører om slike tilfeller som dette.

Omtrent 60 prosent av arbeidsstyrken i Norge er ansatt i en IA-bedrift. Det er i hovedsak de største bedriftene samt kommunene som er IA-virksomheter. Mindre og uorganiserte bedrifter er oftest uten en IA-avtale.

Klette framholder at det er en rekke hjelpetiltak som kan brukes for å få funksjonshemmede i arbeid. Hun viser til permen «Funksjonshemmet i arbeid – Hvordan finne løsninger i egen bedrift». Et nyttig hjelpemiddel spesielt for tillitsvalgte, mener hun. Permen inneholder råd og veiledning til bedrifter som ser mulighetene i funksjonshemmede arbeidstakere og som ønsker å legge til rette for medarbeidere med handicap.

Tekst og foto: Britt Andreassen

Alfahann og arbeidsmand

André Soma er ulvepasser på Langedrag – naturparken i Nore og Uvdal kommune. Nå har han og mange av de andre ansatte meldt seg inn i Arbeidsmandsforbundet. Det er greit med konkrete regler å følge, mener de.

SNART AVTALE: Distriktssekretær Wenche Iversen og tillitsvalgt Synnøve Solbakken Sørgård har påbegynt arbeidet med å få en tariffavtale på Langedrag.

De var egentlig aldri i tvil om at de ville organisere seg, men det har tatt tid og vært mye fram og tilbake. Da distriktssekretærene Wenche Iversen og Harald Bell Solaas i avdeling I besøkte dem i høst, ble de enige om å sette i gang arbeidet med å få tariffavtale i virksomheten.

Vil bli fagorganisert

– Avtaler forteller hva og hvordan, derfor vil vi dette, sier Synnøve Solbakken Sørgård, tillitsvalgt på Langedrag. Hun forteller at spørsmålet om organisering har vært oppe en rekke ganger, men at det har rent ut i sanden hver gang. Inntil nå.

– Det er i grunnen det samme hvilket forbund vi er i, bare vi får hjelp til det vi trenger, bedyrer hun, og forteller at de har vært i kontakt med andre forbund tidligere, uten at noe har skjedd. Så viste det seg altså at det var Arbeidsmandsforbundets fritids- og aktivitetsavtale som omfatter dem. Nå er «kverna» i gang.

Varierte oppgaver

Synnøve Solbakken Sørgård fra Tunhovd har arbeidet på Langedrag i rundt 18 år. Hun er den av de ansatte med lengst ansiennitet. Arbeidsoppgavene har vært mange og varierte: Kjøkkenhjelp, renholder, stuepike, kioskekspeditor, telefonvakt.... Nå har hun ansvar for kjøkken og vask.

Et stort område å gå over, fastslår hun: hovedhuset, servicebygningen, leirskolen og gjestehus, jaktthytte, stabbur, samt tre leiligheter for de ansatte – det er mye å holde styr på.

En stund hadde de ansatte ulik betaling

avhengig av hvilken arbeidsoppgave de utførte. Det ble forandret, slik at de nå har samme lønn for alle oppgavene.

Gode kolleger

– Vi jobber jo med alt her, så det er ikke godt å si hva vi skal kalle oss, sier Ragnhild Solbakken, som hadde kjøkken-vakt sammen med Reidun Haga da Arbeidsmanden var på besøk en vakker høstdag.

– Vi har et godt kollegialt forhold oss arbeidstakere imellom. Og nå som vi har organisert oss, har vi fått ordna forhold på alle måter. Vi får absolutt noe igjen i lengden ved å være organisert, understreker Synnøve. Hun tenker spesielt på arbeidstidsbestemmelsene, for i sesongen har det til tider gått en kule varmt. Doble vakter, pluss kvelds- og helgearbeid er kjente begreper for de ansatte, hevder hun. Riktignok har de fått 19 kroner i tillegg per time når de har jobbet ekstra i helgene, men de har til tider ikke fått noe ekstra når de arbeidet på kveldstid i uka. Dessuten er det en forskjell som hun vil ha en forandring på: Noen har betalt matpause, andre ikke. Det skal være likt for alle, mener Synnøve.

Travle somrer

Langedrag – allment kjent gjennom tv-programmer på NRK – er en statlig godkjent leirkole. I 38 uker hvert år kommer skolebarn dit for å oppleve naturen og ville dyr. Tre til fire klasse hver uke.

– Det er spesielt stort trykk om sommeren, forteller Tuva Thorson, daglig leder av naturparken. Hun er datter av Edvin K. Thorson, som startet byggingen av gården

Tariffråd

Landsstyret valgte i sitt møte 8. november tariffråd for de enkelte av forbundets grupper:

ASFALT OG VEIVEDLIKEHOLD

1. Nils Solevåg	avd. 3
2. Rolf Martin Madsen	avd. 2
3. Karl Henrik Lembruggen	avd. 2

Vararepresentanter:

1. Odd Ketil Enebakk	avd. 3
2. Arild Inge Wollan	avd. 8

BERGINDUSTRIEN

1. Kåre Magne Karlsen	avd. 2
2. Karl M. Appelvist	avd. 4
3. Svein Jarl Liestøl	avd. 214
4. Tor Snøve	avd. 8
5. Øystein Sedolf Pedersen	avd. 9

Vararepresentanter:

1. Oddvar Rønneberg	avd. 1
2. Jan Erik Pettersen	avd. 4
3. Johnny Gotteberg	avd. 6
4. Olav Hosarøygard	avd. 5
5. Arve Larsen	avd. 7

FRITIDSANLEGG

Stig Kristian Andersen	avd. 6

KRAFTLINJE

1. Frits Gravrok	avd. 3
2. Arild Lindgård	avd. 3

KYSTVERKET

1. Karl S. Olsen	avd. 3
2. May Hilde Pedersen	avd. 9

Vararepresentanter:

1. Geir Pedersen	avd. 4

DYREPASSER: André Soma har ti år bak seg på Langedrag og har passet ulvene siden de ble født.

i 1978. Han skaffet økonomien for å bygge opp Langedrag fra sin oppfinnelse E.K.T.-helsetrøyen.

Tuva Thorson framholder at hun streber etter ryddighet i forholdet til sine ansatte. – Det er viktig at vi kommuniserer for å bygge Langedrag videre sammen. Vi må ha gode, åpne linjer for å skape noe trygt. Vi jobber så tett at vi er avhengig av å kunne snakke sammen på en ordentlig måte. Vi har en flat struktur her, jeg tror på det, derfor er det viktig at vi kommuniserer på en bra måte. Vi skal snakke med og ikke om hverandre, understreker hun.

Langdrag har årets siste leirskoledag midt i desember. Den åpner igjen i uke tre i 2008.

– Vi trenger disse ukene til renhold, fastslår Synnøve Solbakken Sørgård.

Sårbar økonomi

Thorson bedyrer at hun vil ha en sunn og

VARIASJON: De ansatte har mange forskjellig oppgaver på Langedrag. Denne dagen hadde Ragnhild Solbakken og Reidun Haga ansvaret for kjøkkenet.

riktig lønnspolitikk, for at de ansatte kan ha det godt i sin hverdag. Hun er ikke imot at de ansatte ber om en tariffavtale.

Samtidig er hun opptatt av en stabil økonomisk situasjon, og ser litt tilbake: I årene 2001- 2002 og 2003 hadde Langedrag de aller høyeste besøkstallene noensinne og lavere bemanning. Dagens situasjon en motsatt - flere ansatte og færre besøkende enn i tidligere.

– Vi er sårbare i forhold til inntekt, konstaterer hun. – Det er menneskene som gjør jobben og de kan ikke erstattes av maskiner.

Vi må ta vare på verdiskapningen som menneskene bidrar til. Men det koster.

Formelle avtale

Distriktssekretær Wenche Iversen presiserer at samarbeidet mellom arbeidstaker og arbeidsgiver er umåte viktig. De skal ikke være stridende motparter, men ha evne til å ta opp alle saker i arbeidsforholdet med hverandre. Derfor er et avtaleverk viktig for å ha noe formelt å forholde seg til.

Tekst og foto: Britt Andreassen

2. Tormod Iddeland avd. 7

MASKIN

1. Odd E. Kristoffersen avd. 1
2. Torben Olsen avd. 2
3. Anton Bøe avd. 3
4. Roger Sivertsen avd. 4
5. Vidar Graven avd. 5
6. Torbjørn Øvsthus avd. 6
7. Knut Mathisen avd. 8

Vararepresentanter:

1. Geir Johansen avd. 1
2. Per Åsmund Knutsen avd. 2

3. Bjørn Nilsen avd. 9

4. Karl Arne Kjeldsen avd. 4

7. Kjell Lilleeng avd. 8

NVE

1. Thomas Kristensen avd. 3

2. Jan Morten Langolf avd. 8

Vararepresentanter:

1. Torbjørn Larsen avd. 9

2. Torstein Langdalen avd. 5

PARKERING

1. Halvor Berg avd. 2

2. Thorbjørn Michelsen avd. 1

Vararepresentanter:

1. Arab Fouad avd. 2

2. Knut Håvard Nesset avd. 8

PRIVATE ANLEGG

1. Rune Dale avd. 2

2. Jens Petter Hermansen avd. 2

3. Per Bystrøm avd. 2

4. Paal Framnes avd. 4

5. Frode Aalerud avd. 5

6. Svein Arne Nordvik avd. 6

7. Inge Ramsdal avd. 7

Som vi husker fra landsmøtet er vi alle enige om at «fellesskapet er vår styrke» og i tiden som kommer må vi stå sammen og bevise dette flotte slagordet.

Refleksjoner og tilbakeblikk

Året 2007 er snart historie. Et år som har vært begivenhetsrikt for oss i Norsk Arbeidsmandsforbund. Vi har bak oss et spennende landsmøte, som har lagt rammene for det arbeidet som forbundet skal videreføre i de kommende årene, gjennom bl.a. vedtekter og handlingsprogram for perioden 2007-2011. Vi kan se tilbake på et spennende år med medlemsvekst, kursaktiviteter og en trygg økonomi. Forbundsstyret jobber nå videre med å legge strategier og planer for å nå de målsettinger og planer for våre medlemmer som landsmøtet har lagt opp til i kommende periode. Jeg ser fram mot dette arbeidet med spenning og glede i samarbeid med våre medlemmer og tillitsvalgte over hele landet.

2007 var også preget av de mange verdige 100-års markeringer for Norsk Arbeidsmandsforbunds første overenskomster som ble inngått i 1907. Jeg har hatt gleden av å delta på mange av disse jubileumsmarkeringene, og jeg er imponert over den innsats og de kulturelle innslagene som disse begivenhetene har vært preget av. Som forbundsleder er jeg stolt av den innsats som våre medlemmer og avdelinger har lagt ned for å markere vårt forbunds og arbeiderbevegelsens viktige og tradisjonsrike historie.

Året 2007 har vært preget av mange viktige politiske og organisatoriske saker som for eksempel tjenestedirektivet, avtalefestet pensjon (AFP) og kampen mot sosial dumping, økt medlemsrekruttering, ny gruppeforsikring og arbeidet med opprettelsen av bransjeråd. Mange av disse sakene vil vi komme tilbake til utover i det nye året i tillegg til tariffarbeidet, som vil stå sentralt i forbundets arbeid utover våren. Jeg er overbevist om at vi i felles-

skap skal finne fram til de løsninger som er til beste for vårt forbund, medlemmene og arbeiderbevegelsen for øvrig. Men det betinger at vi har et godt samarbeid og kan stå sammen i alle de viktige spørsmål og saker som vi vil møte i tiden som kommer. Som vi husker fra landsmøtet er vi alle enige om at «fellesskapet er vår styrke» og i tiden som kommer må vi stå sammen og bevise dette flotte slagordet.

Internasjonal solidaritet er viktig!

Vi nærmer oss julehøytiden – og et nytt år. Arbeiderbevegelsens verdigrunnlag om solidaritet og samhold er viktig å ha i en tid preget av mange internasjonale konflikter og et truet miljø. Et bredt internasjonalt engasjement er både viktig og nødvendig i alle viktige spørsmål som omhandler vår klodes framtid. Uten internasjonal forankring og samarbeid vil det ikke være mulig å oppnå fred, en bedre framtid for alle verdens barn og et bedre globalt miljø.

Vår tro på fred over landegrenser og at barna kan oppleve en fredelig og trygg jul, er derfor mål vi alltid må ha. Norge er et land hvor de fleste har det bra, og derfor er det viktig å huske på dem som ikke har det så bra i hverdagen, enten de bor i Norge eller i verden for øvrig. Så la oss derfor også sende disse varme tanker i en hektisk førjulstid.

En riktig God Jul og et Godt Nytt År til dere alle sammen!

Hilsen

Erna

8. Linda Edland avd. 7
9. Edmund Broholm avd. 8

Vararepresentanter:

1. Henrik Nilsson avd. 2
2. Jan Eriksen avd. 1
3. Geir Gravdal avd. 2
4. Asbjørn Fritsen avd. 4
5. Odd Erling Lyngås avd. 8
6. Berner Midthjell avd. 6
7. Svein Gismarvik avd. 7
8. Kristine Storli avd. 6
9. Stian Solevåg avd. 3

RENHOLD

1. Eva Jenssen avd. 8
2. Toril Torsvik avd. 6

3. Fatima Demic avd. 7
4. Thorunn Nerby avd. 2
5. Rolf Larsen avd. 5
6. Galina Iampolskaja avd. 2
7. Helga Perander avd. 9
8. Sissel Storvik avd. 4
9. Irene Skuggen Olsen avd. 3

Vararepresentanter:

1. May Helen Østvik avd. 8
2. Berit Hovden avd. 6
3. Anne-Karin Johannessen avd. 7
4. Richard Rasmussen avd. 6
5. Brede Edvardsen avd. 1
6. Halldis Johnsen avd. 3
7. Ann Kristin Olsen avd. 9
8. Trude Kleivik avd. 8

9. Ann Kristin Roksvåg avd. 3

RENHOLD I EGEN REGI - NHO

Rashid Nawaz avd. 2

RENHOLD - HSH

Britt Rogn avd. 1

RENHOLD - SAMFO

Anne Sørdal avd. 8

SERVICE OG VEDLIKEHOLD - VAKTMESTERE

1. Jan Bøhler avd. 2
2. Jan Roti avd. 6

Vararepresentanter:

ORG.ARBEIDER: Veileder Ulf i aksjon. En del av kurset var lagt til ei fangsthytte på Svalbard.

Kurs for tillitsvalgte

arrangerte Forbundsskolen for 12 tillitsvalgte i midten av november. Organisasjonsarbeider Ulf Ulriksen var veileder,

og ut ifra tilbakemeldinger og evalueringsskjema var alle fornøyd med kurset. De ga uttrykk for at de hadde lært noe i løpet av kurset, og noen har forhåpentligvis fått inspirasjon til å skolere seg videre. Det var 12 engasjerte tillitsvalgte fra henholdsvis ISS Facility Services AS, J.M.Hansen, Radisson SAS Polarhotel Spitsbergen, LNS Spitsbergen og Store Norske Spitsbergen Grubekompani som deltok på kurset og bidro til at kurset ble vellykket. Det var Ulfs første besøk på Svalbard, men helt sikkert ikke det siste. Han lærte nok også mye i løpet av den uka han var på Svalbard.

Tekst og foto: Heidi Brun

Støtte til monument

Forbundsstyret vedtok i møte 7. november å bevilge 30 000 kroner til det videre arbeidet med å ferdigstille Knaben-monumentet. Knaben gruver ble nedlagt i 1973, og har siden vært et populært fritidssted for folk i distriktet, både sommer og vinter.

Monumentet reises for å hedre alle dem som i årenes løp har slitt hardt for å skape verdier på Knabeheia, samt formidle en viktig del av Knabens historie.

Knabens Venner håper at monumentet skal bli ferdig til åpningen av besøksgruven sommeren 2008.

Gull fra MEF

På en sammenkomst på Søve videregående skole i Ulefoss den 15. november, ble tre medlemmer av Arbeidsmandsforbundet hedret med MEFs gullmedalje for 30 års ansettelse i bedriften Tveito Maskin: Trygve Larsen, Inge Soterud og Karl Gunnar Ahlfors. Medaljene ble delt ut av ordføreren i Nome kommune, Jan Thorsen.

Regionsjef Jørn Carsten Evensen i MEF var også til stede og fortalte om bakgrunnen for denne erkjentlighetsgaven. Det er et samarbeid mellom MEF og NAF, og det er en forutsetning at det skal være et plottfritt ansettelsesforhold for at man skal kunne få denne medaljen. Det var en hyggelig og høytidelig sammenkomst.

WI

- 1. Stein I. Rødsten avd. 8
- 2. Arne Heggebø avd. 6

SKADEDYR/SKADESANERING

- 1. Robert Halvorsen avd. 1
- 2. Robert Valslag avd. 8

Vararepresentanter:

- 1. Oddvar Fauskanger avd. 6
- 2. Arnt Henning Larsen avd. 7

SKIANLEGG

- 1. Ingebrigt Bjerke avd. 8
- 2. Fredrik Linton avd. 5

STATENS VEGVESEN

- 1. Thorbjørn Mortensen avd. 9

- 2. Marte Martinussen avd. 8

Vararepresentanter:

- 1. Nils Marcussen avd. 7
- 2. Pål Wang Johannessen avd. 7

TUNNEL, BOM OG BRU

- 1. Cato Uhlmann avd. 1
- 2. Anne Britt Eide avd. 6

VAKT

- 1. Gunnar Eriksen avd. 2
- 2. Thomas Refsland avd. 2
- 3. Ole Morten Karlsen avd. 2
- 4. Svein Engelstad avd. 2
- 5. Thor Sannæss avd. 2
- 6. Geir Merkesdal avd. 6

- 7. Terje Mikkelsen avd. 7
- 8. Janita Blomvik avd. 3
- 9. Elsa Thingelstad Hetty avd. 3

Vararepresentanter:

- 1. Martin Berg Enoksen avd. 7
- 2. Kjetil Olsen avd. 1
- 3. Harald Pettersen avd. 4
- 4. Liv Brannan avd. 3
- 5. Bjørn Marius Kiran avd. 8
- 6. Oddvar Aas avd. 5
- 7. Christian Heinecke avd. 7
- 8. Elin Andrea Bruruk avd. 8
- 9. Knut Johnsen avd. 8

– Vi blir med!

Saweewan Stafseth og Tassanee Supomuang noterte flittig og fulgte godt med i timen under informasjonsmøtet i Spjelkavik om Arbeidsmandsforbundets nye kollektive gruppeforsikring. De synes det har vært litt vanskelig å forstå hva den nye, kollektive forsikringsavtalen går ut på. De ønsket bedre innsikt.

Tekst og foto: Sissel Brunstad

– Vi snakker og leser norsk, men forsikringsbegreper er litt vanskelig. Det er ikke lett å skjønne hva alt innbærer, sier Saweewan. Hun har bodd fire år i Norge, mens kollega Tassanee har fem år bak seg. Begge jobber som renholdere i et privat rengjøringsbyrå i Ålesund. På møtet lovet avdelingen at de skal få tilsendt ytterligere informasjonsmateriell på thai eller engelsk.

– Vi synes muntlig informasjon er enklere å forstå enn komplisert, skriftlig norsk. Det er også greit å kunne stille spørsmål og få klare svar, sier de to.

Hektiske uker

I tre hektiske uker i oktober og november turnerte representanter for avdeling 3 og SpareBank1 Nordvest hele Møre og Romsdal for å informere om det nye forsikrings-tilbudet.

Livet, helse og risikoer i travle arbeidsdager. Dette er i et nøtteskall begreper som utfordrer medlemmene i Arbeidsmandsforbundet denne høsten. Refleksjoner over eksistensielle spørsmål melder seg når gruppeforsikring blir debattert. Landsmøtevedtaket om ny gruppeforsikring for alle yrkesaktive medlemmer er tema på arbeidsplasser og informasjonsmøter over hele landet. «Man vet aldri hva som kan skje i livet», synes å være en av de mest brukte setninger blant både medlemmer og tillitsvalgte.

Vet aldri

Ulike aspekter ved livet dukker opp når spørsmål om uføreforsikring og utbetaling ved dødsfall kommer på dagsordenen.

– Man vet aldri hva livet gir av utfordringer. Med barn og familie er det godt å være for-

sikret, mener Tassanee. – På samme måte som organisering gir trygghet, gir også livs- og uføreforsikring trygghet, supplerer Saweewan. – Vi blir helt klart med på denne forsikringsordningen, konkluderer de.

Ann-Kristin Johnsen jobber i ISS. Hun lot seg også begeistre i Spjelkavik. – Dette er veldig bra, og jeg skal selvfølgelig være med! Ingen vet hva som kan skje i livet, men alle kan bli ufør. Vi renholdere har et tungt, risikofylt yrke og er en utsatt yrkesgruppe. Derfor er det godt å kjenne seg trygg med noe fast i bunnen, sier Ann-Kristin Johnsen.

Irene Skuggen Olsen, regional hovedtillitsvalgt i Møre og Romsdal og Sogn og Fjordane, og styremedlem i avdeling 3, synes det har vært stille i medlemsmassen rundt den nye forsikringsavtalen. – Som tillitsvalgt har jeg fått lite spørsmål fra medlemmene, men informerer sjølsagt gjennom renholdsklubben, forteller hun. Hun mener forsikringstilbudet er både bra og rimelig. – Det hadde blitt mye dyrere med individuell forsikring. Jeg håper medlemmene stiller opp på dette for deres egen del.

Variierende oppmøte

Oppmøtet på informasjonsrundene i avdeling 3 var sterkt varierende. Noen steder deltok et 40-tall medlemmer, andre steder kun en håndfull. Det siste var tilfelle i Spjelkavik dit medlemmer i fem kommuner var invitert.

– Det skuffende at bare en håndfull møter opp. Men vi tolker det på to måter; enten har vi klart å informere så godt at alle har forstått alt, eller så har medlemmene så stor tillit til forbundet at de tar det for gitt at dette er bra, kommenterer Kalle Olsen. Han er leder i avdelingen og er hovedtillitsvalgt i Kystverkets avdeling 3.

– Det varierende oppmøtet er ikke ensbetydende med mangel på interesse. Mange sier informasjonsbrevet de har fått er fyllestgjørende, sier distriktssekretær Vidar Røren.

Samarbeidspartner SpareBank1 Nordvest med organisasjonskonsulent Harry Hjelmseth var med på turneen fra nord til sør i Møre og Romsdal.

– De fram møtte har vært en takknemlig gruppe å jobbe med. Gjennomgangstonen er at de vil være med på ordningen, erfarer

VI BLIR MED: – Klart vi blir med på den nye gruppeforsikringen.

Hjelmseth etter endt turné. – Medlemmene har vært mest opptatt av forskjellen på den gamle forsikringsordningen og den nye. Også forståelsen av hva forsikringen innebærer, har stått i fokus, sier han. Både banken og avdelingen har særlig lagt vekt på at dette er en unik ordning. – En uføreforsikring som fanger opp sykdom er meget spesielt, sier han.

Veien videre

Avdeling 3 vil fortsette å informere. – Vi vil blant annet jobbe med å komme inn på de store arbeidsplassene og møte arbeidsfolk der de er. Vi har alt gjort det sør i fylket, og med godt resultat. Nå håper vi å videreføre slike arbeidsplassbesøk flere steder, seier Vidar Røren.

Samarbeidspartneren, SpareBank1 Nordvest, lufter også muligheten for å arrangere spesialmøter for de ulike yrkesgrupper. – Lokale møter der vi kan samle medlemmer i renholdsbransjen tenker jeg på i første omgang, så kan det bli andre bransjer etter hvert. Hele januar måned

sier fra venstre Tassanee Supomuang, Ann-Kristin Johnsen og Saweewan Stafseth. Her studeres NAFs brosjyre over medlemsfordeler.

kan brukes, mener en entusiastisk Harry Hjelmseth.

Kalle Olsen sprudler over den nye gruppeforsikringen: – Den nye gruppeforsikringen er et fantastisk tilbud! Særlig at man slipper

å legge fram helseattest, er ganske så enestående, smiler Olsen. Så har han også vært med i den sentrale forsikringskomiteen og vet meget vel hva det hele dreier seg om.

– Neste utfordring for forbundet blir å

jobbe videre med tilknytningsforsikringer. Jeg synes det må være en klar målsetting at hvert medlem skal kunne utvide forsikringen ut fra individuelle behov og interesser, sier Kalle Olsen.

Varmepumper fra **FUJITSU** - din beste varmekilde!

REDUSER DINE OPPVARMINGSKOSTNADER MED INNTIL **70%**

Vi gir deg det beste markedet har å by på:

- Trygg handel med 5-årig serviceavtale
- Effektive og stillegående varmpumper
- Moderne design med den nyeste teknologien
- Mer komfort og bedre økonomi
- Kvalitet og sikkerhet i alle ledd

Ring telefon 31 90 97 20

For mer informasjon: logg deg inn på www.lofavor.no

Den nye medlemsforsikringen

– Dere får en ordning som bare gjelder medlemmene – ikke for ektefellen – i denne kollektive ordningen. Det understreket SpareBank1s Ragne Steensrud overfor landsstyret i Norsk Arbeidsmandsforbund.

Steensrud var invitert til landsstyremøtet 8. november for å svare på spørsmål og informere om den nye kollektive forsikringen, som skal innføres fra 1. mars 2008. I løpet av de siste ukene skal alle yrkesaktive medlemmer av forbundet ha mottatt et brev som inneholder fakta om forsikringsordningen. Dessuten en frankert konvolutt og et reservasjonsskriv. Dette skal medlemmer, som ikke ønsker forsikringen, undertegne og returnere. Gjør de ikke det, blir de med.

Info-møter

– Altfor få medlemmer kommer på informasjonsmøtene om den nye kollektive forsikringsordningen som skal innføres til neste år, beklaget organisasjonsleder Kirsti Mandal. – Det er synd, for mange avdelinger har arbeidet godt og aktivt for å arrangere disse møtene. I avdelinger med store arbeidsplasser, er det også arrangert møter bedriftsvis for å treffe flest mulig av medlemmene, opplyste hun.

– Vi har dessuten fått tilbakemeldinger om at mange ikke en gang gidder å åpne brevet fra SpareBank1, fortalte Mandal. – Det betyr at de er med i ordningen. Men hvis de likevel ikke vil være med, faller de ut hvis de ikke betaler giroen som kommer i posten i januar/februar 2008.

Uten helseerklæring

– Når første betaling er skjedd, da gjelder forsikringen, framholdt Ragne Steensrud og minner om prisen på 289 kroner per måned. – Noen kan synes det er mye, men om man skulle ta en individuell uføreforsikring, ville den utvilsomt blitt atskillig dyrere. Dessuten ville hver enkelt også måtte le-

vere helseerklæring. Det trenger ikke medlemmene av Arbeidsmandsforbundet.

– Hva hvis vi ikke vil ha denne kollektive forsikringen, men vil inngå en annen kollektiv avtale lokalt, med færre medlemmer, spurte Terje Mikkelsen. Til det svarte Steensrud at det er spesielle regler angående helseerklæring når det gjelder kollektive ordninger og generelt andre vilkår. – Forsikring kan dere få, men prisen er i forhold til antall forsikringstakere, opplyste hun.

Gammel GF

– Kan vi beholde den gamle GFen hvis vi reserverer oss for den nye, spurte Thorbjørn Mortensen.

– Ja, du kan beholde den, men den er nå en lukket ordning, ingen flere kommer til, svarte Kirsti Mandal. Ragne Steensrud tilføyde: – Dere har i landsmøtet vedtatt å

innføre en ny forsikringsordning for medlemmene. Dere har vedtatt å legge ned den gamle ordningen. Hvis noen sier nei og bare blir igjen med den gamle, så er det fullt lovlig. Men den blir dyr etter hvert, og mange vil møte smertegrensen prismessig. De vil kanskje først da bestemme seg for å gå inn i den nye, men da må de altså levere helseerklæring

Angreknapp

– Den største jobben blir å informere medlemmene, ikke minst om konsekvensene av å reservere seg, konstaterte Odd Lyngås. – Men det er en angreknapp på reservasjonen hvis de har sendt den inn. De kan trekke reservasjonen før 1. februar 2008. Da kan de bli med, likevel.

Tekst: Britt Andreassen

Spørsmål og svar

Hvordan får jeg bli med?

- Alle yrkesaktive medlemmer får brev og brosjyre i posten.
- Postsending starter uke 43.
- Hvis du ikke ønsker å være med, må du reservere deg skriftlig innen 1. desember 2007. Reservasjonsskjema følger sammen med brevet.
- Forsikringen gjelder fra det tidspunktet første premie er betalt – tidligst 1. mars 2008 – og fortsetter å gjelde så lenge premien blir betalt eller opphørsalder nås.

Hva er forskjell på uførhet og invaliditet?

- **Arbeidsuførhet**
Tap av evnen til å være i inntektsbringende arbeid
Fastsettes av trygdekontor/rikstrygdeverket
- **Medisinsk invaliditet**
Reduksjon av kroppens funksjonsdyktighet
Fastsettes av lege

1. Hvorfor skal jeg som enslig og heller ikke har forsørgelsesbyrde ha en slik forsikring? Jeg har jo bare meg selv å tenke på.

Svar: Forsikringen gir erstatning til deg, dersom du blir minst 50 prosent varig arbeidsufør som følge av sykdom eller ulykke, og du vil da kunne få utbetalt inntil 4 G (for tiden kr 267 248) avhengig av alder.

2. Jeg er delvis uførepensjonert - kan jeg få en slik forsikring?

Svar: Dessverre er det slik at hvis du er helt eller delvis ufør (mottar uførepensjon fra Folketrygden – tidsbegrenset eller varig) kan du IKKE få være med på forsikringen.

3. Kan jeg se forsikringene mine i «Portalen» eller i Nettbanken under fliken «Forsikring».

Svar: Nei, for å finne ut om dere har forsikringene kan dere gå inn på www.lofavor.no. Der kan dere logge dere på med medlemsnummer og fødselsdato for å få en fullstendig oversikt over de kollektive forsikringene.

4. Kan jeg endre begunstigelse og må jeg ha underskrift av tidligere begunstiget?

Svar: Dødsrisikoforsikringen tilfaller (registrert partner på lik linje med ektefelle) ektefelle/samboer, livsarvinger, testamentsarvinger eller øvrige arvinger etter loven. Disse er begunstiget i den rekkefølge det her er nevnt. Beløpet inngår ikke i dødsboet. Separert ektefelle har ikke rett til forsikringsbeløpet. Dette kan det enkelte medlem selv endre på. En begunstigelse kan være gjenkallelig eller endelig. Hvilken form den skal ha er opp til medlemmet selv. Dersom han eller hun har valgt å bruke endelig begunstigelse, må den begunstige samtykke til at den endres, mens en gjenkallelig begunstigelse kan endres uten den begunstiges samtykke.

5. Kan jeg få forsikring: – dersom jeg har en vond rygg - men

blir sykmeldt og deretter ikke arbeidsufør før etter at jeg har gått inn i ordningen

– dersom jeg ikke føler meg frisk, men er i arbeid og deretter blir arbeidsufør først etter at jeg har gått inn i ordningen

– dersom jeg er overvektig

Svar: a. Sykmelding er pr. definisjon arbeidsuførhet. Er du sykmeldt ved innmelding i

forsikringen gjelder kun dødsfallsforsikringen. Uføreforsikringen vil du først omfattes av fra det tidspunktet du blir friskmeldt. Hvis du likevel skulle bli arbeidsufør av den vonde ryggen i løpet av to år etter at du ble friskmeldt (og innmeldt i uføredelen av forsikringen) vil du ikke ha krav på utbetaling fra uføreforsikringen.

b. Er du i arbeid (ikke sykmeldt) når du går inn i ordningen og blir arbeidsufør (sykmeldt) før det har gått to år, får du ikke erstatning dersom uførheten skyldes den lidelsen du hadde på innmeldingstidspunktet. Skyldes uførheten en annen sykdom eller lidelse, eller går det mer enn to år fra innmelding til første dag i den siste sykemeldingsperioden før vedtaket om uførhet, vil du alltid ha rett til erstatning

c. Siden det ikke kreves helseerklæring er det heller ikke noen slik begrensning. Du er med på forsikringen på fulle vilkår selv om du er overvektig. Dette er jo en helsetilstand som ville kunne ført til avslag i individuell forsikring hvor det er krav til helseerklæring

6. Kan banken ta utlegg i forsikringen?

Svar: Nei, det er ikke anledning til å ta utlegg i denne forsikringen. Forsikringsavtaleloven gir vern mot kreditorer

7. Kan jeg pantsette forsikringen?

Svar: Du kan ikke pantsette denne forsikringen, da det kun er en risikoforsikring og ikke har noen spareverdi

Tre nye fagarbeidere

FAGPRØVE: Martin Syversrud og Haakon Hans Huser fra Huser Maskin på bulloser og Ola Tamburstuen fra Skanska på gravemas-kin besto den praktiske delen av fagprøven og vil om kort tid motta fagbrev i maskinførerfaget. De tre måtte vise hva de var gode for i begynnelsen av november på Bjonndalen Bruk i Nittedal. Bjonndalen Bruk er en del av Feiring Bruk som har hovedkontor på Lørenskog. (Foto: Pål Sture Nilsen)

Ungdomsutvalget:

Stian Solevåg

Helga Perander

Lars Børre Vangen

Elin Andrea Brurok

Ante Nylund

Vararepresentanter (ikke personlig):

Aneta Walczack, Oddvin B. Gagnat, Michael

Knardrup-Larsen, Martin Berg Enoksen og Thomas Gripp.

Ungdomssekretær Pål Sture Nilsen leder utvalget.

Framtidas fagarbeidere

LÆRLINGTREFF: Dette er et bilde fra årets lærlingtreff i NCC Construction som ble holdt i Bergen siste uke i september.

Rekrutteringen til bygg- og anleggsbransjen er uhyre viktig slik at kompetansen i faggruppene opprettholdes. Mange virksomheter satser derfor mye på å gi lærlinger en mulighet til en god start i arbeidslivet. På årets lærlingtreff i Bergen i slutten av september møtte det opp 61 lærlinger fra gruppene Bygg Anlegg Roads og Underjord.

Dette er en samling som man har en gang i året. Den går over to dager, og er en mulighet for lærlingene til å sette fokus på sin hverdag. Noe av det viktigste med samlingen er det sosiale, men det er også spesielt fokus på hvordan lærlingene blir behandlet og tatt vare på i NCC.

Vi mener det er viktig med rekruttering til bransjen. Det er også viktig å sørge for at lærlingene får et positivt forhold til fagbevegelsen, vi snakker om dem som skal betale medlemskontingenten i forbundet vårt i fremtiden.

På årets samling tok vi en prat med en

av lærlingene som er organisert i avdeling 6 vest:

Stian Kvåle 19 år er inne i sitt andre år som lærling i NCC Anlegg

Han jobber fortiden på et prosjekt i Bergen og trives veldig bra. Det å være organisert hadde han aldri tenkt på i det hele tatt. Men etter at han ble tilbudt medlemskapet av en tillitsvalgt, ser han helt klare fordeler med å være organisert. Dette at man må være organisert for å beholde dagens goder, er veldig viktig, mener Stian, og at han som lærling føler en trygghet med å være organisert.

–Jobber du i en bedrift som har tariffavtale, så omtaler overenskomsten også lærlingenes rettigheter. Til slutt så er jo medlemskapet betalt gjennom de fradrag som man har på skatten. Jeg oppfordrer derfor alle lærlinger til å organisere seg, sier Stian Kvåle.

Hilsen Mediautvalget i avdeling 6 vest.

Unge arbeidsmænd på kurs

FULL RULLE: 18 unge, engasjerte medlemmer fra Norsk Arbeidsmandsforbund deltok på LOs ungdomskonferanse på Sørmarka i oktober. Vel 160 deltakere satte sitt preg på en helg med masse spennende, faglig innhold. Lørdag og søndag var det flere parallellseminar med temaer som Frp-koden, klimautfordringene, Palestina og Bedre-prosjektet til Fagforbundet. På kveldene var det samling i teltet som var satt opp mellom konferansebygget og hotellet på plenen. Den første kvelden var det dj i teltet og lørdag spilte Blodsbrødre live.

Sjelden, eller aldri har så mange fra NAF deltatt på LOs ungdomskonferanse. Det borger for en lysende framtid i forbundet når så mange møtes for å bygge nettverk. Her er hele gjengen samlet.

PSN

Større fokus på sosial dumping

– Vi må få større fokus på sosial dumping og de konsekvenser det fører med seg. Kanskje vi må opprette ei egen gruppe i forbundet som utelukkende tar for seg dette problemet, krevde Odd Lyngås i landsstyremøtet 8. november.

Han fikk full støtte for kravet om mer oppmerksomhet rundt sosial dumping for å bekjempe det, men ikke om en egen gruppe. I

stedet gikk landsstyret inn for at bransjerådene skal ha arbeidet med bekjempelse av sosial dumping i sine mandat.

ILO-konvensjon 94

Odd Lyngås tok opp temaet med en konkret sak i minne: Et enkeltmannsforetak i Nord-Trøndelag ble innstilt som nummer en av Statens vegvesen til en veiutbygging. Et foretak angivelig med ansatte uten tariffavtale og ordnete forhold. Et foretak som ikke tilfredsstiller kravene i ILO-konvensjon 94. Denne konvensjonen har som hovedmål å sikre at lønns- og arbeidsvilkår ikke skal være salderingspost ved offentlig anbud og innkjøp. Staten oppfordret i sin tid norske kommuner og fylkeskommuner til implementering av ILO-konvensjon 94. Og Statens vegvesen fulgte opp og krevde at alle statlige byggherrer skal følge konvensjonen innen utgangen av 2006.

Troverdighet

– Avtalefestede bedrifter med ansatte, som er medlemmer i vårt forbund, mister entrepriser på grunn av at det offentlig ikke følger opp det de har sagt at de skulle. Dette konkrete enkeltmannsforetaket lever ikke opp til konvensjonens krav, framholder avdelingsleder Lyngås. – Det fikk anbudet på grunn av at de hadde laveste pris.

– Statens vegvesen er ikke alene. Jeg har til gode å møte en byggherre som spør om

ansattes lønns- og arbeidsvilkår. De sjekker bare tekniske kvaliteter, påstår han. – Og for vår del mister vi troverdighet blant våre medlemmer hvis vi fortsetter å se på at kontrakter blir satt ut til bedrifter uten tariffavtale og ordnete forhold.

Konkurransesvridning

– Det vi trenger i forbindelse med Statens vegvesen er kanskje ei aksjonsgruppe a la Kurt Oddekalv som kan være tettere på ballen når den er i spill. Det eneste Statens vegvesen reagerer på er når de får oppmerksomheten rettet mot seg, hevder Jens Petter Hermansen.

– De har mange gode regler, men hva hjelper det når de ikke blir brukt. Dette er konkurransevidning så det holder.

Aksjonsplan

– Jeg har en viss forhåpning til den nye veidirektøren – eller som han sa mannen: «Det er godt med litt nytt blod på saga», fortsetter Lyngås. – Vi i avdeling 8 skal nå forhøre oss med fylkeskommunen og alle kommunene om de har implementert ILO-konvensjon 94. Har de ikke det, vil vi oppfordre til at de gjør det. Det burde også andre avdelinger gjøre. Være mer aktive på dette området for å bekjempe uvesenet med sosial dumping.

Tekst og foto: Britt Andreassen

OPPFORDRING: Odd Lyngås maner til årvåkenhet omkring sosial dumping.

Minneord Dag Hansen

En solid og dyktig tillitsvalgt og dyktig fagmann gikk bort tidligere i høst.

Vi er mange som savner Dag og hans ukuelige nord-norske humør og pågangsmot.

Dag tok alltid stilling! Derfor engasjerte han seg også i politisk og faglig arbeid gjennom mange år. Han var hovedtillitsvalgt hos entreprenør A. Andersen i Sandnessjøen i mange år, og gjennom det nestleder i Fellesforbundet, avdeling 86, i Sandnessjøen i fire år, leder av LO Ytre Helgeland, medlem i representantskapet i både Fellesforbundet og LO i Nordland. Han representerte også Alstahaug Ap i kommunestyre og utvalg.

I august 2002 begynte han i NCC og ble medlem i Norsk

Arbeidsmandsforbund. Mens han ennå var frisk, var han bas og verneombud på anlegget på Elkem Mosjøen.

Senere ble han verneombud og HMS-inspektør på Snøhvit-anlegget, og avsluttet sitt virke som ansvarlig for kvalitetssikring på St Olav-anlegget i Trondheim.

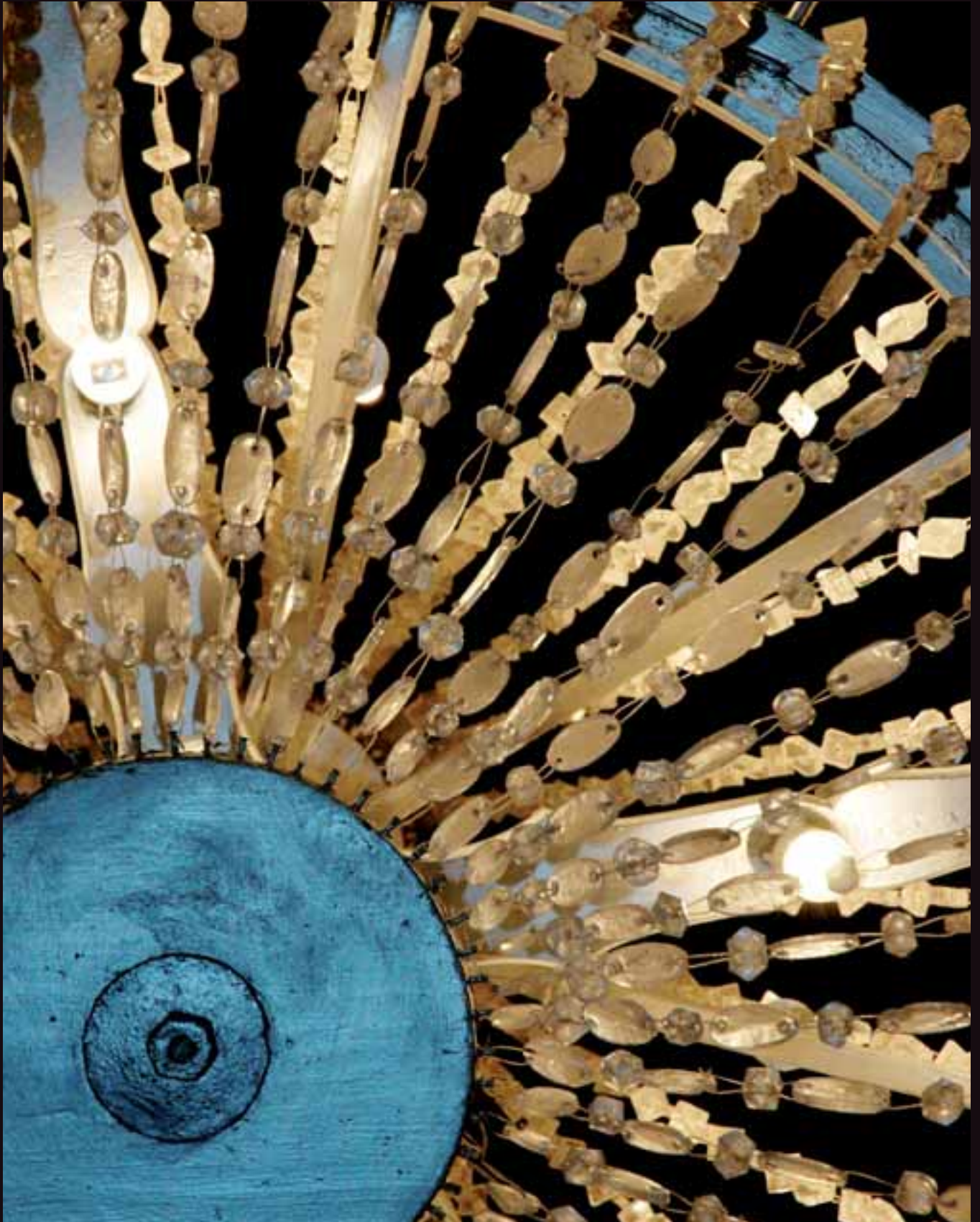
Dag var en overskuddsperson for alle som kjente ham, kolleger, venner, naboer og ikke minst for Lisbeth og barna. Fotball, jakt og fiske var sentralt i Dags liv.

Lokalsamfunnet, fagbevegelsen og ikke minst venner og familie har mistet en bauta.

Takk for innsatsen!

For fagforeningskamerater og kollegaer i NAF, Ulf M Ulriksen, organisasjonsarbeider.

Kultur skatt

LYSEKRONER: Utrolig, men sant, alle krystallene er salt. (Foto: Roy Ervin Solstad)

i salt

GRUVEARBEIDERNE: I løpet av årene har også sliterne i gruen fått sine minnesmerker.

KAPELLET: I St. Kingas kapell, 130 meter under jorden, er alt laget i salt.

PAVEN: En statue av Pave Johannes Paul II (polakken Karol Wojtyła) er også hogd ut og står i St. Kingas kapell.

– Pust dypt og for hver gang du gjør, vil du leve tre minutter lenger på denne jord.

Guiden kunne være sikker på at det ville vi gjøre, da vi steg inn i Polens mest besøkte turistattraksjon, saltgruen i Wieliczka noen kilometer utenfor Krakow. Før ikke før var disse ordene sagt, før hun forberedte oss på nedstigningen. 400 trappetrinn ned i historien.

Men det var ikke derfor hun sa det. Saltgruens unike mikroklima har helbredende virkning og er gunstig for helsa. Allerede tidlig på 1800-tallet benyttet legen Feliks Boczkowski, saltbad i behandlingen av sine pasienter. Over 3000 pasienter ble behandlet over en periode på 20 år. Denne behandlingen stoppet opp ved legens død. 100 år senere ble praksisen tatt opp igjen. På 1950-tallet la polske leger merke til at gruvearbeiderne hadde få lungesykdommer, slik som tuberkulose, sammenliknet med den øvrige befolkningen. Nå inneholder gruen blant annet en underjordisk spa, og brukes den dag i dag til rehabilitering av personer med luftveissykdommer, astma og hudlidelser.

Saltgruen er en av de eldste og mest kjente i verden. Det var saltutvinning i gruen i over 700 år. I de første århundrene ble saltet i stor grad benyttet til konservering av kjøtt og fisk, til behandling av huden blant annet. Saltet var en verdifull handelsvare,

og ble kalt det hvite gull. I det 14. århundre genererte saltet om lag 30 prosent av statens inntekter.

I moderne tid forsynte gruen kjemisk industri i Nova Huta med saltet. Saltgruen i Wieliczka er den gruen i verden med lengst sammenhengende drift – fra Middelalderen og fram til våre dager. Det fins imidlertid dokumenter som forteller om saltutvinning alt på 1000-tallet.

Produksjonen ble stanset etter en oversvømmelse i 1992. Siden den gangen har det hovedsakelig vært en turistattraksjon av de helt store. Over én million turister besøker gruen hvert år.

På slutten av 50-tallet begynte arbeidet for alvor med å sikre og beskyttet gruen i de områdene hvor turistene hadde adgang.

Saltgruen har ni nivåer og når en dybde på 327 meter. Den samlede lengden av gruveganger utgjør om lag 300 kilometer, men bare to kilometer er åpen for turister. Nede i gruen har bergmennene hogd ut utallige huler og kapeller, skulpturer, relieffer, altere – og framfor alt – St. Kingas kapell, 130 meter under jordoverflaten. En katedral i sin helhet hogd ut i salt, 54 meter i lengden, 10 meter i høyden og 15 meter bred.

I 1978 ble gruen én av de 12 første objekter på UNESCOs verdensarvliste.

Tekst og foto: Britt Andreassen

LANG FARTSTID: Til sammen har de ufattelig lang fartstid ved Hole kalkverk på Bøverbru. Fra v. Helge Birkelund, klubbleder Per Haraldsen, Dagfinn Bakken, Bodil Birkelund, Iver Iversen og driftsleder Kjell Arne Egstad.

Fabelaktig kalk

FERSKING: Ronny Olsen er ferskingen ved kalkverket. Han

Kalk kan brukes til det meste. Den hviteste varianten, dolomitt, kan man for eksempel blande i deigen når man skal bake brød. For dolomitt gir deg både kalsium og magnesium. Bare spør gutta ved Hole Kalkverk på Bøverbru på Toten. De veit det meste om kalk.

Tekst og foto: Terje Hansteen

– Fabelaktig, sier klubbleder Per Haraldsen (53) og smiler bredt. – Vi har en helt fabelaktig arbeidsgiver. Veit du, når sjefen sjøl fra Franzefoss Miljøkalk kommer på besøk, så sitter han her lenge og forteller om alt som foregår i firmaet. Han har ingen papirer

med seg. Han husker alt. Ingenting holdes skjult. Vi får vite alt. Det er stor åpenhet i firmaet. Og høy trivsel.

Ute buldrer dumperne forbi. Kolossene frakter kalkstein og pukk til kvernene. Inne på møterommet sitter Haraldsen og forteller hvor fabelaktig alt og alle er. Sjefen, jobben han har hatt i snart en mannsalder, all moroen de har på jobben. Sjelden har jeg møtt en så fornøyd arbeidskar. Og sjelden har jeg hørt så mye latter og spøkefulle kommentarer på en arbeidsplass.

Dumpern

For Haraldsen startet det for 30 år siden, eller knapt det. Året var 1978. Det året tok tidligere eier Hans Sandbakken seg en svipp-tur til Sverige og hentet hjem en dumper, avla

Haraldsen et besøk på gården hans og tilbød han jobben å kjøre dumperen. Da var løpet lagt for Haraldsen. Han fant ut at det var ordentlig gøy å kjøre dumper. Dessuten var det bare fem minutter til jobben. Siden har han blitt der. Når han blir spurt om det fortsatt er gøy å kjøre dumper, blånekter han. Da gliser de andre karene, for de veit bedre. Han synes fortsatt det er gøy, hvisker Dagfinn Bakken.

– Hva er det du gjør når vi andre går hjem i tretida? Da driver du og kjører dumper i flere timer til!

De siste femten årene har Haraldsen vært tillitsvalgt for de åtte ansatte ved kalkverket. Han kommer garantert til å sitte noen år til. For Haraldsen er nemlig en sjelden fugl som kan snakke seg varm om

begynte i august i år. Jobben består blant annet i å ta kalkprøver hver dag.

alt han har vært med på i regi av fagbeve- gelsen. Om LO-skolen, om kurs i regi av Arbeidsmandsforbundet og om turer hit og dit. Om den gangen han var nede i gruvene i Sulitjelma og heisen stoppet. Han bare ler ved minnet. Mannen som er utsending for bergverk på årsmøtene i NAF, som sitter i forhandlingsutvalget i bedriften og som styrerepresentant i Franzefoss-klubben. Er det i det hele tatt noe han ikke er med på?

Åpen dag

Midt på tjukkeste Toten ligger kalkverket. Eid av familien Sandbakken helt til 1995, da Franzefoss overtok. Det har ligget der i tre mannsaldrer og forsynt totninger med kalk. Og pukk. Men ikke bare totninger. Trailere frakter kalken langt av sted,

ja, helt til Vestlandet. For 30 år siden var det over 30 karer som hadde sitt levebrød her. I dag er de åtte. Sa jeg åtte karer? En av de åtte er dame, bør jeg vel raskt legge til. Hvis ikke får jeg nok snart en sint telefon. De åtte, med unntak av én fersking som begynte der i høst, har noe til felles. De har vært der i rundt 30 år hele gjengen. De klarer ikke å slutte, de vier livet sitt til kalkverket. Det må være noe magisk med den kalken. Rykter går om folk som har vært der i over førti år. Alle er de med i Bø- verbru Kalkarbeiderklubb. Hvor lenge den klubben har eksistert, kan ikke klubb-lede- ren svar på. Men det må være stygglenge, mener han. Hole Kalkverk har alltid vært en viktig arbeidsplass på Toten. Og fortsatt er den det.

Hvert år arrangeres Geologiens dag på flere steder i vårt langstrakte land. Også på Bøverbru. Da kommer både store og små dit for å lære om mineraler.

– Alle som vil kan få en omvisning her. Ungene får t-skjorter og ballonger og så får de se på forskjellige typer stein og maskinene våre. Det er viktig for oss å vise hva vi driver med, forteller Haraldsen. Og legger til.

– Få med at bedriften er ISO-godkjent i forhold til det ytre miljøet. Vi er sertifisert i henhold til ISO 9001:2000 og ISO 14001:2004.

Store markeder

Kalken som utvinnes på Bøverbru går til fem forskjellige markeder. Industrimarkedet bruker kalken som fyllstoff i betong og

kalk

VETERAN: Klubbleder Per Haraldsen har snart trettiårsjubileum ved Hole Kalkverk. Han er ikke alene om det.

asfalt. Vassdragsmarkedet bruker kalken til kalking i vann og til doseringsanlegg, og jordbruksmarkedet bruker kalken på jorda og som tilsetning i kraftfôr. I tillegg kommer VAR i offentlig sektor, som står for vann/avløp/renovasjon, samt eksportmarkedet.

– Industrimarkedet er det desidert største markedet for oss. Det høye innholdet av kalsium, i kombinasjon med magnesium, gjør kalken velegnet som tilsetning i asfalt og betong. I tillegg til kalkverket på Bøverbru, har Franzefoss Miljøkalk også kalkverk i Ballangen, på Hamar, i Sandvika og i Verdalen. Sistnevnte anlegg eier vi 55 prosent av. I Ballangen utvinnes vi dolomitt som er en veldig hvit kalk som brukes som fyllstoff i maling, fullgjødsel og utenpå fasadeplater, forklarer salgssjef Stein Olstad.

Det er ikke bare her hjemme kalken omsettes. Rundt 10 prosent av kalken blir eksportert til utlandet. Polen, Tyskland, England er viktige markeder for Franzefoss Miljøkalk, i tillegg er de inne i Japan, Island, Finland og Sverige. Det er med andre ord et etterspurt produkt de utvinnes.

– At vi i det hele tatt klarer å konkurrere på det internasjonale markedet, skyldes den gode kvaliteten på kalken vi leverer. Verdalskalk har for eksempel en av Nord-Europas reneste kalkarter og den brukes derfor i papirindustrien.

Stort bruksområde

Helt til slutten av 80-tallet hadde Hole Kalkverk en kalkovn i drift som brant kalken. Den gikk døgnet og året rundt. Men

så ble det slutt og det ble færre arbeidsplasser. I dag tar de åtte gjenværende seg av transport fra dagbruddene og knusing av kalksteinen. Pluss bearbeiding av pukkstein i alle mulige størrelser. For Hole Kalkverk er egentlig et kalkpukkverk. Andre firmaer transporterer så produktene til kundene. Boring og sprenging er satt bort til en lokal entreprenør.

Klubbleder Haraldsen har liten tro på at det blir ansatt flere på Bøverbru. Salgssjefen er derimot mer optimistisk.

– Vi merker en stigende etterspørsel etter kalk, derfor ser jeg ikke bort fra nyansettelser her. Du veit at alt som omgir oss er det kalk i, den har veldig mange bruksområder. Hele femten prosent av jordas overflate er dekket av kalk. Vannet vi drikker har kalsium. Se på peisen her, kalk har blitt brukt i teglsteinen. Dolomitt brukes i plast. Nå er det forresten et nytt prosjekt på gang i Oslo kommune. Der skal man fylle graver med kalk og vann, for å få fortgang i forråtnelsesprosessen som tidligere gikk sakte, fordi avdøde ble pakket inn i plast.

Epilog

– Jeg tar gjerne en spiseskje dolomitt i deigen når jeg baker brød. Den inneholder nemlig verdifull kalsium og magnesium, forteller salgssjef Olstad.

– Da knar du vel deigen bra? gliser klubbleder Haraldsen og ler godt.

Ferietilbud for Arbeidsmandens lesere i samarbeid med DTF travel

REISER – Du kjører selv!

Ankomst:

Jan.: 6. 13.
Feb.: 3. 10.
Mars: 16.

Barnerabatter:

1 barn inntil 4 år gratis i foreldrenes seng inkl. frokost.

OL-byen i vinterskrud!

6 dager på hotell i Lillehammer Norge

Rica Victoria Hotel, med røtter tilbake til 1872, ligger i Lillehammers populære gågate. Rundt Lillehammer finner dere noen av Norges flotteste skiområder, og ikke minst Vinterparken (13 km) - den eneste av sitt slag i Europa. Besøk Lillehammer Olympiapark (1 km), Norges Olympiske Museum og Lillehammer Kunstmuseum. Avstand: Oslo 182 km.

Opplev den olympiske ånd i Lillehammer og Hafjell - gå på ski der hvor det norske alpine skislandslaget trener! Slipp dere løs i nedfartene i et av Norges største skisentre, og i de lange bakkene som har et variert terreng, er det utfordringer for alle! Skogene som omkranser skiområdet, sikrer dere en hyggelig atmosfære, når dere suser nedover. Husk å ta en tur på den olympiske bobsleigh- og kjelkebanen.

Rica Victoria Hotel

Hotellet tilbyr restaurant, bar, diskotek, peisestue, TV-stue og heis. Gratis P-plass og P-hus mot avgift. Alle rom har bad/toalett, TV, telefon, Internett, minibar og kaffe/te fasiliteter.

**5 overnattinger
5 frokoster**

kr 2499,-
per person i dobbeltrom

SPAR INNTIL KR 801,-

fra kr **2299,-**
per person i dobbeltrom

**5 overnattinger
5 frokoster
5 to-retters middager/
buffeer med kaffe**

Herlige vinterdager på Dagali!

6 dager på hotell 24 km fra Geilo

Dagali er et lite skisportssted som ligger nær Hardangervidda, 24 km fra Geilo og 3 km fra Dagali skisenter. Her venter velpreparerte løyper og massevis av alpine utfordringer i de grønne, blå og røde alpinbakkene. For barna er det en 1,9 km lang akebakke med spesialkjelke! Avstander: Oslo 234 km, Göteborg 529 km.

Dagali Skisenter ligger i flotte omgivelser i Hallingdal, 25 km sør for Geilo. Hallingdal frister med aktiviteter året rundt: gårdsturisme, dyreparker, badeland, Go-kart, fjellferie, paragliding, sykling, golf, rafting, kanoutleie, hundekjøring, akebakker, isklatring og selvfølgelig massevis av skiaktiviteter.

Dagali Hotel

Hotellet tilbyr spisesal, bar, tv-stue, lekerom, badstue, solarium og trimrom. Alle rom har bad/toalett og telefon.

Ankomst: Søndager i perioden 10.02 - 25.04.2008.

Ankomst 10.02. - 09.03.2008 - pristillegg kr 200,- per person.

Gode barnerabatter:

1 barn inntil 6 år gratis i foreldrenes seng.

2 barn inntil 15 år halv pris i foreldres rom.

Ring DTF travel på telefon **22 41 84 44**

eller klikk inn på **www.dtf-travel.no**

og tast inn annonsekoden **Arbeidsmanden** i tekstfeltet til venstre.

Inkl. sluttrensjøring. Ekspedisjonsgebyr kr 59,-. Med forbehold om utsolgte datoer og trykkfeil. Gode barnerabatter: Ved to betalende voksne. Pengene du sparer er i forhold til hotellets veiledende normalpris – med forbehold om spesialtilbud. Avbestillingsforsikring kan kjøpes.

På studietur i USA

Informasjonssekretær Trond Erik Thorvaldsen i Arbeidsmandsforbundet var i høst på en studietur i USA i regi av LOFF (LOs Forening for Fagblad og informasjon) for å se på den politiske situasjon og den amerikanske fagbevegelsens rolle og aktiviteter i dagens USA etter sju års republikansk presidentstyre. Turen gikk til New York og hovedstaden Washington DC og innebar et hektisk møteprogram med norske utenriksmyndigheter i USA, amerikansk fagbevegelse, samt forskningsmiljøene. Her er et utdrag fra noen av inntrykkene forbundets informasjonssekretær fikk på denne turen:

Felles kamp for helseforsikringer

For amerikansk fagbevegelse er gode helseforsikringer og pensjonsordninger et viktig element. Uten et slikt sikkerhetsnett er man svært utsatt i USA. Derfor arbeider hovedsammenslutningen AFL-CIO (America's Union Movement), som holder til i Washington, spesielt hardt for disse sakene. AFL-CIO er et viktig felles talerør overfor Senatet og Kongressen. Men svært mye av det fagforeningspolitiske arbeidet foregår på såkalt delstatsnivå, da det meste av lovreguleringene på arbeidstakersiden er styrt gjennom de ulike delstatsforsamlingene. For tiden er debatten om en ny helsereform for alle innbyggere en viktig del av den faglige kampen. 47 millioner mennesker i USA har pr. i dag ingen helseforsikring, av disse er ca. ni millioner barn. En felles amerikansk fagbevegelse står derfor samlet i kampen for å få tilrettelagt en helseforsikring for alle. Dette er særlig viktig for de arbeidstakerne som sliter i lavlønnsyrker og som har store fysiske og psykiske belastninger i sin arbeidssituasjon.

Deres håp er derfor et presidentskifte neste høst, da demokratenes kandidater støtter denne kampen.

Pr. i dag bruker fagforeningene sine streikfond til sosiale støtteordninger for medlemmene. Når det gjelder spørsmålet om

rettslig forfølgelse av arbeidsrettssaker og arbeidsulykker, så har man frasagt seg denne retten. Grunnen er at slike saker må føres for sivile rettsinstanser og vil derfor ta år å gjennomføre. Generalsekretær Kane i Gruvearbeiderforbundet er blant dem som understreker at det er en myte, blant annet i Europa, at arbeidere i USA kan gå til enorme erstatningssøksmål ved ulykker. Dette

er ikke tilfelle, hevdet han. Derfor støtter fagforeningene sine medlemmer med direkte økonomisk støtte ved ulykker og sosiale behov. Det er også et arbeidstilsyn og en egen verneombudsordning innenfor de ulike bransjene, slik som i Norge.

En svekket fagbevegelse?

Thorvaldsen hadde på studiereisen også

SIGHTSEEING: Stipendiat Thorvaldsen foran Det hvite hus i Washington DC.

samtaler med professor Katie Laatikainen ved Adelfi-universitetet i New York. Professor Laatikainen er statsviter og ekspert på nordiske politiske forhold. På spørsmål om hvordan hun ser på utviklingen for amerikansk fagbevegelse sammenliknet med norsk, sier hun at hovedintrykket er at amerikansk fagbevegelse har blitt ytterligere svekket under Bush-administrasjonen.

Republikanerne har kjempet mot faglige rettigheter i stor grad og bidratt til at fagforeningene har fått færre medlemmer. Rake motsetningen er jo særlig i Norge, hvor fagbevegelsen er i vekst og hvor dere har en regjering som langt på vei støtter deres krav, påpeker Katie Laatikainen. Hvordan utviklingen vil gå framover tør ikke professoren å spå, men hun er overbevist om at

faglige og politiske allianser framover også vil være viktig og kanskje bidra til å styrke fagbevegelsens rolle både i USA og internasjonalt.

United Mine Workers of America

På hovedkontoret til den mektige og tradisjonsrike United Mine Workers of America (UMWA) i West Virginia møtte Thorvaldsen generalsekretær Kane. Kane er selv gammel gruveslusk og stolt av det. Han savner ofte det gode kameratskapet og det spennende gruvemiljøet. På spørsmålet om fagorganisering sier Kane at forbundet har utviklet seg fra å være et rent bransjeforbund, til i dag å ha medlemsgrupper fra mange bransjer, deriblant bygg og anlegg, maskin etc. – Det er bra med bredde i medlemsmassen, understreker Kane, dette gjør oss både større og vi får større gjennomslagskraft på den politiske arena. UMWA har også et bredt internasjonalt nettverk og er blant annet tilknyttet ICEM.

Forbundet har et bredt faglig politisk engasjement og avholder kongress hvert fjerde år. Presidenten i Amerikansk LO (ICO) kommer også fra dette forbundet.

Valg om ett år

Valgkampen pågår nå for fullt i USA og de første primærvalgene fram mot presidentvalget i november, avholdes allerede i januar.

– Vi støtter selvfølgelig demokratene uansett hvem som vinner presidentnominasjonen, sier Kane. Inntil da støtter UMWA demokratene John Edwards. Selv om Hillary Clinton leder suverent og sannsynligvis kommer til å vinne nominasjonen, er det Edwards som gir tydeligst uttrykk for at han støtter amerikansk fagbevegelse og faglige rettigheter.

– Hillary har vært litt mer ullen, men vi vil naturligvis støtte den demokratiske presidentkandidaten uansett hvem det blir. Selv om vi ikke har så stor organisasjonsgrad, så betyr det mye for bransjene og alle ansatte, hvilke kandidater fagforeningene støtter. Dette gir oss betydelig innflytelse i denne prosessen, sier Kane. I tillegg gir fagforebundene og fagbevegelsen økonomisk støtte til sine kandidater.

Norge i USA

På Norges konsulat i New York, FN-delegasjonen og på Norges ambassade i Wash-

ington DC møter Thorvaldsen flere delegasjoner med ulike spesialfelter. Norge har fire generalkonsulater i tillegg til ambassaden i Washington. Disse har som hovedoppgave å fremme norske interesser og norske borgere som oppholder seg i USA. I New York har man blant annet fokus på å bruke norsk kultur som verktøy for å få et positivt amerikansk omdømme av Norge. I tillegg samarbeider de nordiske landene tett, ikke minst gjennom Scandinavian House som formidler nordisk kultur.

Ambassaden har 50 ansatte og politiske spørsmål er en del av jobben deres. Ca fem millioner amerikanere har norske røtter og de har mange foreninger. Også Kongressen har en egen interesseforening for Norge. Ambassaderåd Kolberg understreker overfor Thorvaldsen at amerikansk fagbevegelse er svært forskjellig. Der er forskjeller mellom delstatene, det er store forskjeller mellom offentlig og privat sektor og også mellom nord og sør. I tillegg har det vært en uheldig historie preget av samrøre mellom mafia og fagbevegelse.

De viktigste tiltakene Kongressen foretok etter at demokratene fikk flertall, var umiddelbart å heve minstelønna. I tillegg er det innført priskontroll på medisiner, noe som bidrar til at også lavere inntektsgrupper får bedre tilgang til dette. Dessuten er spørsmål knyttet til migrasjon og arbeidsplasser viktig her, sier Kolberg.

Lærerikt

– Dette var en spennende og svært informativ studietur. Jeg er imponert over hvordan norske myndigheter og amerikansk fagbevegelse stilte opp i disse hektiske dagene, sier Thorvaldsen. – Det er viktig at Arbeidsmandsforbundet har et godt kontaktnettverk og samarbeid med søsterorganisasjoner, også i USA. Med vårt forbunds og den valgte forbundsledelses brede internasjonale engasjement, er jeg sikker på at dette også vil bli godt ivaretatt framover.

Svar fra
forbrukerøkonom
Magne Gundersen,
SpareBank1 Gruppen

Har DU spørsmål om din økonomi? Send en e-post til magne.gundersen@

Salg av leilighet og arveavgift

? Jeg har en leilighet som jeg ønsker å selge til min sønn. Er det noen regler for hvor mye jeg må selge den for, og kan dette få skattemessige følger for meg eller min sønn?

Vennlig hilsen Kirsti

Hei Kirsti

Dersom sønnen din skal kjøpe leiligheten og unngå såkalt arveavgift, må leiligheten selges til markedspris. Det betyr at prisen må ligge opp mot det du ville fått for leiligheten dersom du hadde solgt den på markedet. Snakk med en eiendomsmegler der du bor for å få en verdivurdering av leiligheten. Dette er som regel gratis.

Du kan også velge å selge til en lavere pris, men da regnes for-

Illustrasjonsfoto: colourbox.com

skjellen som arv. Sønnen din kan motta 250 000 kroner i arv uten at han må betale ekstra skatt. Det betyr at du kan selge leiligheten for 250 000 kroner under markedspris uten at likningen hans

endres. Uansett hvilken pris du velger, kan det være lurt å snakke med ditt lokale likningskontor slik at du ikke får noen overraskelser i etterkant.

Hilsen Magne

Illustrasjonsfoto: colourbox.com

Eiendeler som går i stykker på reise

? Jeg mistet brillene mine i gata under en ferietur i slutten av september, og det ene brilleglasset måtte skiftes. Regningen kom på kroner 1200. Dekkes dette av reiseforsikringen og hva må jeg gjøre for å melde skaden?

Hei

LOfavør reiseforsikring dekker denne typen skader med inntil kr 2500. Dersom du har en standard reiseforsikring trekkes det fra en egenandel på 1000 kr. Du slipper egenandel dersom:

a) du og/eller din ektefelle har topp reiseforsikring gjennom LOfavør

b) du og din ektefelle har standard reiseforsikring gjennom LOfavør

Ta vare på kvitteringen og ring SpareBank 1 Skadeforsikring på telefon 02300, så hjelper vi deg med skademeldingen.

Hilsen Magne

Forberedelser til vårens vakreste eventyr

HEDER: Under middagen på fredag ble to av Arbeidsmandsforbundets veteraner hedret med 25-års merke. I midten Knut Helland (t.v.) fra Strand og Asbjørn Gismarvik fra Hinna. Begge jobbet i Norwegian Contractors som jernbindere. Distriktssekretær Ole Jarl Madland (t.v.) har jobbet sammen med begge, og konstaterte at avdelingsleder Terje Mikkelsen gjorde alt korrekt.

AFP blir en av de store sakene ved årets oppgjør. Men de fleste regner nok med at denne finner sin løsning når samarbeidsutvalget mellom LO, NHO og regjeringen legger fram sin løsning innen utgangen av desember måned.

Tekst og foto: Svein Jarl Liestøl

Det konkluderer avdeling 7 som avholdt sin tradisjonsrike tariffkonferanse i begynnelsen av november. I år var den lagt til Jæren Hotell på Bryne.

– Vi pleier å veksle mellom de to Agderfylkene og Rogaland med disse konferansene, sier leder i avdelingen, Terje Mikkelsen. Avdeling 214, Sandbekk Grubearbeiderforening, var også denne gang invitert med. Dette samarbeidet er meget viktig, understreker begge avdelingslederne.

Forbundssekretær Trond Karlsen fra Arbeidsmandsforbundet var innleder og gikk gjennom en del sentrale ting som kommer opp i forbindelse med et tariffoppgjør.

Det meste av tiden gikk med til grup-

pearbeid der hver bransje gikk gjennom sin overenskomst. De noterte det som ikke har virket bra og som man ønsker skal komme med ved neste års forhandlinger - og forhåpentligvis finne sin løsning.

Forslagene ble presentert bransjevis i plenum. Det er en meget lærerik seanse der man får innblikk i det som hver enkelt har å stri med til daglig.

Alle forslagene fra konferansen blir oversendt forbundet. Dernest blir de behandlet under tariffkonferansen der de som er valgt til å være med i de sentrale forhandlingene møtes for en endelig prioritering.

Forsikring var også et tema, som vanlig ved Kåre Gundersen fra SR-bank.

Annonsse

Økonomisk støtte til kulturtiltak

LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg tildeler støtte til kulturtiltak.

Søknad kan fremmes av LOs og fagforbundenes og AOFs lokale og regionale organisasjoner (Lokalorganisasjoner, fagforeninger, klubber og lignende).

Støtte kan gis til prosjekter, til etablering av tiltak, men ikke til ordinær drift.

Støtte kan gis til flg. typer tiltak:

1. **Prioriterte tiltak** utpekt av Kulturutvalget for å fremme viktige kulturpolitiske prioriteringer i gjeldende år i forhold til LOs prinsipielle handlingsprogram.

Her er det videre rammer og større «LO-del» enn i forhold til pkt. 2

Som prioriterte tiltak i år 2008 har Kulturutvalget utpekt:

«Kulturtiltak som med sin form og idè bidrar til å synliggjøre LO som en engasjert samarbeidspartner».

Søknadsfrist for prioriterte tiltak er satt til 15. desember 2007.

2. **Løpende kulturtiltak** hvor økonomisk støtte er mindre enn i pkt. 1, og hvor kravet til egeninnsats er større.

- Maksimalt stønadsbeløp kr 25 000,- (kan avvikes i spesielle tilfeller)
- Maksimal LO-del: 50% av kostnadene

Denne type støtte kan søkes fortløpende, men tildeling vil ikke skje før etter at støtte til de prioriterte tiltakene er gitt.

Søknad skal fremmes på eget søknadsskjema som kan fås ved henvendelse til LO, fagforbundene, LOs distriktskontorer og AOFs avdelingskontorer.

Helsesjuer'n

Du kan ikke forebygge all kreft. Men du kan redusere risikoen. Det som forebygger kreft, forebygger også mange andre sykdommer og er viktig for å ha en generelt god helse. Disse rådene er spesielt utarbeidet for menn, men gjelder også for kvinner.

1. Stress og hvile i balanse

Når du stresser for å nå en tidsfrist eller for å prestere på en eller annen måte, blir du våken og skjerpet. Du mobiliserer ekstra krefter. Men hvis stressnivået over tid er så høyt at du knapt tar deg tid til å spise, hopper over mosjonen, sover dårlig og ikke tar deg tid til samvær med venner eller familie, da kan du slite deg ut både psykisk og fysisk. Helsekontoen går i minus. Ta deg tid til å gire ned og få avstressing mellom slagene. Men ikke slå deg ned i sofaen. Aktiv hvile er bra – les videre i punkt 2!

2. Fysisk aktivitet

Med fysisk aktivitet slår du flere fluer i en smekk – du får glimrende avstressing, holder kroppen ved like, forebygger overvekt, og du får vitamin D dersom du mosjonerer ute i sol og fint vær.

Mange av oss får lite bevegelse i hverdagen og må bevisst sette av tid til mosjon og trening. Det er lettere å komme ut av sofaen hvis du for eksempel gjør mosjonsavtaler med venner.

I gjennomsnitt bør du være fysisk aktiv i minst 30 minutter per dag, gjerne mer. Gå deg varm og litt svett. Når du får opp pulsen, øker du lungekapasiteten og styrker hjertet og musklernes utholdenhet. Det er bra om du kan variere mellom aktiviteter som øker kondisjon og muskelstyrke. Fysisk aktivitet forebygger en rekke sykdommer og gir deg mer å gå på dersom du likevel skulle bli syk.

3. Sol deg, men med måte

Solen er både venn og fiende. Vær ute i solen, men varier mellom sol og skygge slik at du unngår solforbrenninger. Fra solen får du vitamin D, som ser ut til å hemme utvikling av blant annet prostatakreft. Eldre og mørkhudede trenger mest sol til hudens vitamin D-produksjon.

Unngå alle former for solsjokk på huden. De kan øke din risiko for hudkreft. Dersom du har lys hud som lett blir solbrent, er det særlig viktig med litt sol per gang og ellers beskyttelse med solkrem, skygge eller klær. Lyshudede trenger bare små mengder sol for å få vitamin D.

for menn

4. Gode måltider

Ta deg tid til gode måltider, som bør inneholde frukt, grønnsaker, grove kornvarer og fisk. For frukt og grønnsaker er anbefalingen «Fem om dagen» – to frukter og rikelig med grønnsaker. Hvis du ikke får i deg så mye, er det lurt å spise grove kornvarer, nøtter og kaldpresset, ekstra virgin, olivenolje, for eksempel. Litt mørk sjokolade kan du også unne deg av og til.

Helkornblandinger og grovt brød gir også fiber som stimulerer tarmfunksjonen og virker kreftbeskyttende i tarmen. Det er lurt å spise mye fisk og mindre kjøtt. Høyt kjøttforbruk er knyttet til kreft, men en er usikker på om kreftrisikoen er knyttet til kjøtt i seg selv, eller til tilberedningsmåten som steking, grilling, røyking og salting.

5. Alkohol: «Hvite dager» er bra!

Det er vanskelig å finne en sikker, nedre «kreftgrense» for alkohol. Men kreftrisikoen er liten ved små mengder, selv om alkohol nå også knyttes til tykktarmskreft. For de som velger å drikke alkohol, anbefales mindre enn to flasker øl à 1/3 liter eller mindre enn to små glass vin om dagen for menn. Kvinner tåler mindre, brystkreftrisikoen ser ut til å øke allerede ved ett lite glass vin per dag. Såkalte «hvite» alkoholfrie dager er bra!

6. Det aller viktigste

Å være ikke-røyker er det aller viktigste du kan gjøre for helsen.

Har du prøvd å slutte å røyke, men ennå ikke fått det til, er du en erfaring rikere som kan hjelpe deg til å klare det neste gang. Gi ikke opp! Sjansen for å lykkes øker hvis

du får hjelp av for eksempel legen din eller via et røykesluttkurs. På www.kreftforeningen.no kan du finne oversikt over ulike tilbud. Du kan også få personlig oppfølging på Røyketelefonen 800 400 85.

7. Ta hensyn til bekymringer

Bli kjent med symptomer på kreft. De fleste er helt ufarlige, men noen bør du ta på alvor. Les «Kreftsjekken for menn» på www.kreftforeningen.no.

Ønsker du å snakke med en erfaren sykepleier, kan du ringe Kreftlinjen på telefon 800 48 210. Det er gratis å ringe fra fasttelefon.

Tekst: Hanna Hånes/Kreftforeningen
Foto: Marianne Otterdahl-Jensen

Minnestein avduket

Annonse

LOs kulturpris 2007

Kulturprisen tildeles personer, grupper, organisasjoner eller institusjoner som arbeider for å fremme arbeiderbevegelsens kultur. Prisen skal være en anerkjennelse for det verdifulle arbeidet som nedlegges

for å skape kunnskap om og innsikt i den lokale arbeiderbevegelsens betydning. Med kulturbegrepet i denne sammenheng, menes også idretts- og fritidsaktiviteter.

1. Kulturprisen er på kr 25 000,- og den deles ut årlig.

2. Alle LOs og forbundenes organer kan fremme forslag på kandidater til prisen.

3. Forslagene behandles av en jury som er sammensatt på flg. måte: En representant fra LO, en representant fra AOF og en representant fra LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg. Utvalgets sekretær er sekretær for juryen.

Juryen oppnevnes årlig av LOs Kultur- og fritidspolitiske utvalg.

Juryen innstiller overfor Kultur- og fritidspolitisk utvalg som har forslagsrett overfor LOs administrasjon.

4. LOs Sekretariat tildeler Kulturprisen og den utdeles i forbindelse med møte i LOs Representantskap.

Forslag på kandidater sendes Landsorganisasjonen i Norge, Samfunnspolitisk avdeling v/Ann-Elise Øynes innen 22. februar 2008

Forbundsleder Erna C. Dynge avduket 2. november en minnestein over 13 gruvearbeidere som omkom i koppergruva i Ankerlia i Kåfjord, melder NRK Sami Radio.

Minnesmerket består av ei støpt navneplate med de gravlagtes navn og fødsels-/dødsår festet til naturstein hentet fra området der gruedriften pågikk.

Gruedriften i Birtavarre Gruber i Nord-Troms varte i 21 år, fra 1898 til 1919. Arbeidsforholdene ved gruveanlegget har vært karakterisert som primitive og farlige. Derfor var det vanskelig å få nok habile arbeidere. Lønningene derimot lå i det øvre sjiktet sammenliknet med andre gruveanlegg i Norge.

– I alle de årene gruedriften pågikk, hadde man ansatt arbeidsfolk både fra Norge, Sverige, Finland og Russland. Så vi kan på mange måter si at dette var et internasjonalt samfunn. Dette hadde en positiv påvirkning på lokalsamfunnet, ikke minst økonomisk, sa Dynge.

Den faglig-politiske aktiviteten kom relativt tidlig i gang ved Birtavarre-anlegget. Den første fagforeningen ble stiftet i 1906.

Det var svenske arbeidere med fagforeningserfaring som to initiativet, og som ble de første tillitsvalgte. Den faglig-politiske virksomheten ble fulgt opp av partipolitisk agitasjon – som la grunnlaget for nærområdets og Nord-Troms-regionens sterke tilknytning til venstresiden i norsk politikk.

Det er Kåfjord Arbeiderparti som har tatt initiativet til minnesteinen. Prosjektet er finansiert gjennom spleiselag fra Ap- og SV-lokallag i Nord-Troms, Tromsø Arbeiderparti, Norsk Arbeidsmandsforbund, fagforeninger i Kåfjord, LO og Kåfjord kommune.

Leder i Kåfjord Arbeiderparti, Levin Mikelsen, mener minnesteinen vil bidra til å ta vare på en viktig del av vår historie. For 100 år siden var det yrende liv i Kåfjord. Mange søkte lykken her og folketallet vokste.

Årsaken til at drifta tok slutt i 1919, var sammensatt. Året før var I. verdenskrig over og etterspørselen etter kopper sank dramatisk. Dessuten ble det åpnet nye koppergruver i Sør-Afrika og Sør-Amerika der det var billigere arbeidskraft.

Over 30 personer var samlet til høytideligheten på Sandengen kirkegård i Mandalen.

BA

Verv og vinn!

Bli med i vervekampanjen. Flotte premier venter. Alle som deltar i kampanjen er med i trekningen av en reise. Trekning foretas én gang i året - ved utgangen av januar.

1 medlem

- 1 medlem:
1. T-skjorte ■ 2. Toalettmappe
■ 3. Ostepett ■ 4. Skopussesett

2 medlemmer

- 2 medlemmer:
5. Minnepenn ■ 6. Tursekk ■ 7. Sportsbag

10 medlemmer

- 10 medlemmer:
15. iPod Nano ■ 16. Espressomaskin
■ 17. Samsonite trillekoffert

20 medlemmer

- 20 medlemmer:
18. Silva kikkert ■ 19. Tivoli Radio DAB
■ 20. Kärcher høytrykkspyle med terrassevasker

3 medlemmer

- 3 medlemmer:
8. Minigrill med termobag ■
9. Trillebag ■ 10. Juicepresse ■ 11. Skulderveske

30 medlemmer

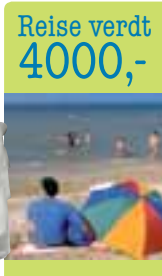

- 30 medlemmer:
21. GPS ■ 22. Media desktop og flatskjerm
■ 23. DeWalt kapp- og gjersag
■ 24. Reise til 4000,-

5 medlemmer

- 5 medlemmer:
12. Blender ■ 13. Silva hodelykt
■ 14. Fleecejakke Verona

Innmelding

Kupongen klippes ut og sendes til den avdelingen du tilhører, eller du kan gjøre det via våre hjemmesider, www.arbeidsmandsforbundet.no

Navn:					
Fødselnummer/Personnummer:					
Adresse:					
Postnummer:			Sted:		
Telefon privat:			Mobil:		Telefon jobb:
Yrke/stilling:				E-postadresse:	
Arbeidsgiver:					
Arbeidssted:					
Er du medlem i annet forbund/i tilfelle hvilket:					
Vervet av:					
Adresse:					
Send premie nummer:				Ikke send premie, jeg samler opp:	
Jeg har samlet opp vervinger tidligere, send meg premie nr					
Størrelse:	S	M	L	XL	XXL
Koffert farge:	SORT			RØD	

Avd. 1 Øst

Postboks 118, 3191 Horten

Avd. 2 Oslo/Akershus

Postboks 8842 Youngstorget, 0028 Oslo

Avd. 3 Møre og Romsdal

Storgt. 9, 6413 Molde

Avd. 4 Nordland

Svalbardgata 26, 8610 Grubhei

Avd. 5 Innlandet

Fakkelgården, 2624 Lillehammer

Avd. 6 Vest

Håkonsgt. 5, 5015 Bergen

Avd. 7 Sør-Vest

Jens Zetlitzgt. 21, 4008 Stavanger

Avd. 8 Midt-Norge

Folkets Hus, 7011 Trondheim

Avd. 9 Nord

Postboks 1060, 9503 Alta

Avd. 142 Longyearbyen

Arbeiderforening
Postboks 408, 9171 Longyearbyen

Avd. 111 Løkken

Grubearbeiderforening
7332 Løkken Verk

Avd. 214 Sandbekk

Grubearbeiderforening
4380 Hauge i Dalane

Den gang da...

”Framgang i den norske gruveindustrien

Omfattende planer for videre-foredling av malmen.

Den norske gruveindustri undergår for tiden en gjenoppbyggings- og forandringsperiode.

Mens for tiden så meget som 75 prosent av denne industris produksjon blir sendt utenlands i en forholdsvis uforedlet tilstand, er det nå en gradvis og stadig stigende tendens mot å foredle mal-

men i Norge. Planene for total foredling forbindes med stedene hvor Norge har naturlige hjelpemidler, ente ved malmforekomstenes beskaffenhet, eller gjennom lett adgang til rikelige forsyninger av billig elektrisk kraft.

Målet for disse anstrengelser er å øke produksjonsverdien i norsk gruveindustri. Denne beløper seg nå til ca. 300 mill. kroner årlig, hvorav ca. 75 prosent tjenes ved eksport. (...)”

Arbeidsmanden nr. 11-12 1957

Arbeidsmanden 2008

Trykkedatoer:

- Nr. 1 17. januar
- Nr. 2 14. februar
- Nr. 3 13. mars
- Nr. 4 17. april
- Nr. 5 22. mai
- Nr. 6 26. juni
- Nr. 7 28. august
- Nr. 8 25. september
- Nr. 9 30. oktober
- Nr. 10 4. desember

Stoff til bladet må være i redaksjonen minst en uke før trykkedato.

Suppleringsvalg

Landsstyret valgte i sitt møte 8. november Inge Ramsdal til vararepresentant for Liv Brannan, som trer inn som fast representant til LOs representantskap.

Samtidig ble Ulf Terje Nyheim Eliassen valgt til ny vararepresentant for Åsne Juvet, som trer inn som fast representant i landsstyret etter Marit Nilsen, som er ansatt som distriktssekretær i avdeling 9.

Vinnere av På kryss & Tvers nr. 23:

Gerd Ingebrigtsen, 8610 MO i Rana
Marit Berghthun, 5635 HATLESTRAND
Alf Andreassen, 8725 UTSKARPEN

Else Erichsen, kontorsekretær ved forbundets hovedkontor, fyller 60 år 12. desember.

Eli Kathrine Singer, kontorsekretær ved forbundets hovedkontor, fyller 70 år 11. desember.

Oddveig Gulbrandsen, Nordskogen bo & servicesenter i Horten, fyller 95 år 4. januar 2008.

Norsk Arbeidsmandsforbund

Stiftet 13. april 1895

Postadresse:
Postboks 8704 Youngstorget, 0028 Oslo
Besøksadresse: Grubbegt. 6
Tlf.: 23 06 10 50 - Telefaks: 23 06 10 92
E-post: norsk@arb-mand.no
<http://www.arbeidsmandsforbundet.no>

Forbundets administrasjon:

Erna C. Dynge - forbundsleder
Tlf. 23 06 10 61

Helge Haukeland - nestleder
Tlf. 23 06 10 66

Kirsti Mandal - organisasjonsleder
Tlf. 23 06 10 60

Svein Johansen - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 69

Lise Solvang - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 67

Trond Karlsen - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 63

Thorbjørn Jungård - forbundssekretær
Tlf. 23 06 10 91

Pål Sture Nilsen - ungdomssekretær
Tlf. 23 06 10 62

Øvrige:
Ghulam Abbas - økonomisjef
Tlf. 23 06 10 73

Oddbjørn Nilsen - faglig sekretær
Tlf. 23 06 10 85

Trond Erik Thorvaldsen - informasjonssekretær
Tlf. 23 06 10 81

Johnny Myrvold - organisasjonssekretær
Tlf. 23 06 10 70

Forbundsstyret:

I tillegg til forbundsleder, nestleder, organisasjonsleder og forbundssekretær Svein Johansen består forbundsstyret av:

Kjell Borglund (Innlandet), Jens Petter Hermansen (Oslo/Akershus), Tommy Nymo (Nordland), Eva Jenssen (Midt-Norge), Terje Mikkelsen (Sør-Vest), Karl S. Olsen (Møre og Romsdal), Toril Torsvik (Vest).

Forbundets avdelinger:

NAF avd. 1 Øst:
Tlf. 33 03 05 15. Telefaks 33 03 05 14

NAF avd. 2 Oslo/Akershus:
Tlf. 23 06 17 70. Telefaks 23 06 17 71

NAF avd. 3 Møre og Romsdal:
Tlf. 71 20 16 10. Telefaks 71 20 16 11

NAF avd. 4 Nordland:
Tlf. 75 12 08 88. Telefaks 75 12 08 99

NAF avd. 5 Innlandet:
Tlf. 61 05 42 50. Telefaks 61 05 42 60

NAF avd. 6 Vest:
Tlf. 55 30 91 80. Telefaks 55 30 91 81

NAF avd. 7 Sør-Vest:
Stavanger: Tlf. 51 50 02 39. Telefaks 51 50 02 42

Kristiansand: Tlf. 38 09 24 70.
Telefaks 38 09 53 88

NAF avd. 8 Midt-Norge
Tlf. 74 13 56 00

Trondheim: Telefaks 73 87 94 91
Steinkjer: Telefaks 74 13 56 26

NAF avd. 9 Nord:
Tlf. 78 43 67 01. Telefaks 78 44 50 15

NAF avd. 111
Løkken Gruvearbeiderforening:
Tlf. 72 49 64 87

NAF avd. 142
Longyearbyen Arbeiderforening:
Tlf. 79 02 51 26. Telefaks 79 02 13 09

NAF avd. 214
Sandbekk Grubearbeiderforening:
Tlf. 51 47 82 97. Telefaks 51 47 80 38

Ved adresseendring:
Fyll ut slippen og send den inn til
Norsk Arbeidsmandsforbund,
Postboks 8704, Youngstorget,
0028 OSLO

B-Postabonnement

Ny adresse.....

.....

.....

Ny arbeidsgiver.....

Norges største kattedyr

Gaupa er et dyr de fleste av oss har hørt om, men aldri sett. I naturparken Langedrag kan man imidlertid beskue de vakre dyrene, slik som her mens de koser seg i høstsolen – trygt bak nettinggjerdet. I henhold til den frie encyklopedi, Wikipedia, er gaupa er en ensom smygjeger som trives best alene. Den er et typisk skogsdyr, som bare unntaksvis beveger seg i åpent lende eller i nærheten av mennesker. (Foto: Britt Andreassen)